

Rada mládeže Žilinského kraja

FENOMÉN

RADIKALIZÁCIE MLÁDEŽE

Milí priaznivci výchovy k dodržiavaniu ľudských práv!

Tešíme sa, že otvárate mapovaciu štúdiu Rady mládeže Žilinského kraja, ktorej cieľom je priblížiť Vám - laickej i odbornej verejnosti - dostupné podklady pre prípravu, realizáciu a hodnotenie kvalitných vzdelávacích aktivít pre mládež v oblasti scitlivovania postojov, boja proti radikalizácii mládeže, vytvárania rešpektu k inakosti, kritickej práce s informáciami, mediálnej gramotnosti a bezpečného internetu.

Významnú oporu pre činnosť mimovládnych organizácií vytvára od roku 2013 Rada Európy v prebiehajúcej kampani "Bez nenávisť na internete", na ktorú v dnešných dňoch nadväzuje Parížska deklarácia a Uznesenie Európskeho parlamentu z 3. novembra 2015 o predchádzaní radikalizácii a získavaní európskych občanov teroristickými organizáciami.

Zámerom publikácie "Fenomén radikalizácie mládeže" je poskytnúť sumár slovenskej a zahraničnej odbornej literatúry v ucelenej podobe s odvolaním sa na originálne zdroje a štúdie. Pri príprave školení, prezentácii, workshopov ako aj pri samoštúdiu tak získate prehľad o dostupných vzdelávacích a koncepčných materiáloch.

Do prvej časti sme zámerne zaradili ukážku monitoringu dennej tlače, na ktorej možno ilustrovať celospoločenskú aktuálnosť problematiky - od zámeru zavedenia trestov za radikálny obsah na internete, cez nábor mladých Slovákov k účasti v ozbrojených konfliktoch, až po filtrovanie obsahu školských serverov. Za pozitívne možno označiť, že ťažisko obsahu článkov sa postupne posúva od "senzáciechtivých" správ smerom k hľadaniu riešení a východísk - konkrétne to môžeme vidieť v rozhovore s expertkou UNESCO, v tlačovej správe o výchove k občianstvu EÚ a v reakcii autorít na situáciu so šikanou v školstve.

Druhá časť predstavuje štúdie, analýzy a manuály zoradené v abecednom poradí. Oblasť hate speech a radikalizácie je zastúpená publikáciami *CYBERHATE*, *Deti v sieti*, *Bookmarks*, *Mapovanie projektov proti nenávisťnému vyjadrovaniu*. *Nie som rasista, ale... a NeHejTuj*. Problematika migrácie je obsiahnutá v publikáciách *Imigrácia v Európe a na Slovensku*, *Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou a Nová integračná politika SR*. Tému extrémizmu a mediácii sa venuje publikácia *Dôveruj, ale preveruj*, *Rozpoznávanie politického extrémizmu na Slovensku a Nenásilná transformácia konfliktov*. "Tvrdé" dáta je možné čerpať z častí *Európsky súd pre ľudské práva: Prípadové štúdie Hate speech a z prieskumov Rady Európy a Rady mládeže Žilinského kraja*. V závere dávame do pozornosti výstupy a odporúčania siete RAN.

Veríme, že *fenomén radikalizácie mládeže* prestane čoskoro byť fenoménom a spoločne sa staneme súčasťou otvorenejšej a tolerantnejšej spoločnosti európskych národov.

Ing. Martin Šturek
predseda Rady mládeže
Žilinského kraja

MONITORING MÉDIÍ

“EP navrhuje tresty za radikálny obsah na internete”

EURACTIV 27.11.2015: Europoslanci navrhujú trestne stíhať poskytovateľov internetových služieb, ktorí odmietnu odstrániť extrémistický obsah. Boj proti radikalizácii mladých Európanov sa podľa nich musí zakladať na komplexnej stratégii. Europoslanci vyzývajú členské štáty, aby vyvíjali tlak na internetové spoločnosti a poskytovateľov internetových služieb. Dokonca by podľa nich mali možnosť tieto firmy aj trestne stíhať v prípade, že obsah odmietnu odstrániť.

Autorka správy, francúzska europoslankyňa Rashida Dati (EPP), si myslí, že odmietnutie odstrániť extrémistický obsah by sa malo v celej Európe považovať za zločin v zmysle spoluúčasti na propagácii terorizmu.

“Radikalizácia je problém, ktorý sa týka aj Slovenska”

DENNÍK SME 25.2.2015: Ak sme verili, že tento problém sa Slovenska týka iba okrajovo, boli sme na omyle. Konflikt, ktorý sa odohráva pomerne blízko našich východných hraníc, vyniesol na svetlo fakty, ktoré dokazujú, že problém radikalizácie nie je obmedzený na jeden typ viery alebo politického presvedčenia. A týka sa nielen moslimov, ale Slovákov pochádzajúcich z prostredia majority.

V týchto dňoch máme možnosť sledovať správy o dvoch mladých slovenských mužoch, ktorí bojujú na opačných stranách ukrajinského konfliktu. Nie sú pritom jediní. Informácie hovoria až o desiatkach slovenských dobrovoľníkov v ukrajinskom konflikte. Otázka, ktorú si musíme položiť, znie - za čo presne bojujú títo chlapi?

Britské školy: Etický filter má zabraňovať študentom komunikovať s Islamským štátom

DENNÍK SME 23.12.2015: Nový etický filter by mohol umlčať komunikačné kanály, ktorými sa radikáli snažia získať prístup k mládeži. Vyšetrovanie podľa BBC pri viacerých prípadoch odhalilo, že hoci učitelia pri študentoch prehliadli ich záujem o Islamský štát, cez školské počítače komunikovali s radikálmi pred svojou cestou do Sýrie.

Kto sú a prečo utekajú?

NADÁCIA POLIS 18.12.2015: Problém mladých ľudí, ktorí stratili zmysel života, sa týka aj Slovenska. “Tá strata hrozí aj našim mladým chalanom a mnohým mladým ľuďom naprieč Európou tam, kde zlyháva rodina, škola, inštitúcie, mimovládne organizácie. Myslím, že toto je pre nás oveľa väčšia výzva, ako prijať tisíc, desaťtisíc alebo stotisíc ľudí z kultúry, ktorú vnímame ako inú”, argumentuje Ján Orlovský z Nadácie otvorenej spoločnosti.

MONITORING MÉDIÍ

“Expertka UNESCO: Extrémizmu sa dá zabrániť už v škole”

TASR 20.12.2015: Projektov, ktoré chcú vnieť jednotný prvok do školských systémov po celom svete, nie je veľa. UNESCO má však prostredníctvom programu Global Citizenship Education ambíciu vyvolať v mladých ľuďoch pocit globálneho občana. Jednou z hlavných výziev, ktorým čelia, sú kultúrne rozdiely medzi jednotlivými krajinami. Ako sa dá rokovať s celým svetom, aby zaviedol jednotné vzdelávanie o globálnom občianstve, uviedla v rozhovore pre TASR v rámci projektu Osobnosti: tváre, myšlienky expertka UNESCO na vzdelávanie Lydia Ruprechtová.

Spustili ste program globálneho vzdelávania. Čo všetko prináša?

Vzdelávanie ku globálnemu občianstvu je oblasť, ktorej sa intenzívne venujeme približne od roku 2012. Vtedy sme túto myšlienku uchopili z trochu iného uhla pohľadu, a to globalizácie. To je úplne iná situácia, aká bola počas vzniku UNESCO. Generálny tajomník OSN Pan Ki-mun preto uviedol iniciatívu globálneho vzdelávania, čím stanovil vzdelanie za jednu z priorít. Iniciatíva zahŕňa cieľ postúpiť na vzdelanie 21. storočia, a to pripraviť študentov na globálny svet, ktorému musia čeliť.

Čo to znamená?

Základná myšlienka sa opiera o prepojenie a vzájomnú závislosť všetkého, čo sa okolo deje. Čelíme globálnym výzvam, európskej migračnej kríze, radikalizácii, chudobe či klimatickým zmenám. Tieto problémy nevyrieši jedna krajina, nemá na to kapacity. Musíme sa pozrieť na svet globálne, a to nielen vlády, ale aj občania. Už len na sociálnych sieťach vidíme, akú silu dokáže mať hlas občianskych alebo mládežníckych organizácií.

Čo z toho vyplýva pre vás ako organizáciu v praxi, ako môžete konkrétne pomôcť vzdelávať v jednotlivých krajinách?

UNESCO sa snaží podporiť vzdelávacie systémy v rôznych krajinách, poskytnúť podporu školám, aby mohli vyvíjať práve tie schopnosti, ktoré podporujú zmysel pre ľudskosť a zodpovednosť. Toto sa musí diať súčasne so zmenou školských systémov, ktorú svet potrebuje, a ktorú už na mnohých miestach vidíme. Aj my evidujeme trend vo vzdelávaní, kde sa menej zdôrazňuje opakovanie učiva, ale spoznávanie a celoživotné učenie. To sa nedeje len v školách, ale aj na internete, na uliciach, sociálnymi väzbami. Vzdelanie by človeka malo naučiť aj mäkkým zručnostiam – ako vedieť komunikovať, pracovať v tímoch, podnikáť. Nielen tie tradičné ako čítať, písať, poznať históriu svojho národa.

MONITORING MÉDIÍ

“OSN schválila prvú rezolúciu o vplyve ozbrojeného konfliktu na mládež”

TASR 10.12.2015: Bezpečnostná rada OSN v stredu jednomyselne schválila svoju prvú rezolúciu, úplne zameranú na dopad ozbrojeného konfliktu na mladých ľuďoch. V dokumente sa spomína aj nárast radikalizácie a násilného extrémizmu medzi mládežou. Informovala o tom tlačová agentúra AP. Rezolúcia, presadzovaná Jordánskom, vyzýva 193 členských štátov OSN, aby zapájali väčšie počty mladých ľudí vo veku 18 až 29 rokov do riešenia konfliktov aj do procesu ich predchádzania. Mladých ľudí by mali členské štáty viac zapájať takisto do úsilia zameraného proti násilnému extrémizmu, lebo ten *"môže viesť k terorizmu"*, uvádza sa v rezolúcii.

Rada vyjadrila v dokumente znepokojenie nad tým, že *"teroristi a ich podporovatelia"* čoraz viac využívajú internet a ďalšie nové informačné technológie na verbovanie nových bojovníkov a na podnecovanie mládeže, *"aby páchala teroristické činy"*. Internet a nové technológie sa vo zvýšenej miere používajú tiež na plánovanie a financovanie činnosti extrémistických skupín, dodala rada v rezolúcii.

“Je výchova k občianstvu EÚ zbytočná, nudná alebo kontroverzná?”

SCHOOL EDUCATION GATEWAY 11.06.2015: EÚ nie je dôležitá len pre tých, ktorí cestujú, ale aj pre tých, ktorí sa nachádzajú vo svojej domovskej krajine. EÚ sa prelína s našim každodenným životom, v ktorom vystupujeme ako spotrebitelia, študenti, turisti, pracovníci, obchodníci, pacienti, dôchodcovia, umelci a samozrejme ako občania uplatňujúci si svoje politické práva.

EÚ spoločne so svojimi členskými štátmi do značnej miery uplatňuje verejnú moc. Pretože demokraciu a občianstvo je potrebné brať vážne, občania majú právo byť poučení o systéme, v ktorom žijú, t.j. národnom štáte ako členskom štáte EÚ. Informované porozumenie je najlepší spôsob, ako zabezpečiť aktívne, informované, kritické a zodpovedné občianstvo EÚ a je podmienkou pre demokraciu EÚ. Napriek tomu sa význam dôsledkov vyplývajúcich z členstva v EÚ neodráža vo vzdelávaní o EÚ, ktoré sa v súčasnosti poskytuje v školách. Je téma EÚ príliš kontroverzná na to, aby sa vyučovala v školách? Vzdelávanie v oblasti politiky si vyžaduje, aby sa pri vyučovaní kontroverzných tém rozdielne hľadiská prediskutovali. Európsky rozmer môže byť preto integrovaný do výchovy k národnému občianstvu objektívnym, kritickým a pluralistickým spôsobom. Takýto prístup, ktorého cieľom je zabezpečiť aktívnu účasť, povedie žiakov smerom ku gramotnosti v oblasti politiky EÚ, kritickému mysleniu a rozvoju určitých postojov a hodnôt.

MONITORING MÉDIÍ

“Šikanovanie v školstve prekvitá”

DENNÍK SME 06.01.2016: Riaditeľ istej školy pri Trnave svoju podriadenú mesiace šikanoval tak, že jej ukladal dehonestujúce pracovné úlohy. Musela napríklad zametať školský dvor. Ďalší nadriadení odopierali pedagógom v školách prístup do častí školy, kabinetov alebo vzdelávacích priestorov. Iní riaditelia hádzu učiteľom pod nohy prekážky, aby sa nemohli vzdelávať, zamietajú im šikanóznymi spôsobmi dovolenky, oňeskorene im odovzdávajú výplatné pásky, vyhrážajú sa skončením pracovného pomeru či krátením pracovného úväzku.

„Ak by učitelia boli medzi sebou solidárni, ak by sa nebáli postaviť sa za šikanovaného kolegu, bolo by v rezorte školstva oveľa menej mobingu a bossingu,“ hovorí výkonný riaditeľ Slovenského národného strediska pre ľudské práva Marián Mesároš.

Ale keďže správanie učiteľov ovláda stále zakorenený strach z nadriadených, šikanovaných učiteľov sú stovky. Svedčia o tom aj údaje Slovenského národného strediska pre ľudské práva za minulý rok, na ktoré sa obrátili telefonicky, mailom, písomne či osobne desiatky zamestnancov školstva.

Slovenská komora učiteľov ešte v apríli posunula ministrovi školstva Jurajovi Draxlerovi správu, v ktorej zhrnula podnety z kampane Zber strachu. Na ich základe komora vytvorila takzvaný Antimobbingový manuál, ktorý predstavili ministrom školstva a ktorý sa stal základom pre Praktickú príručku na ochranu práv pedagogického a odborného zamestnanca. Vydalo ju ministerstvo školstva. Pedagogickí a odborní zamestnanci v nej nájdu legislatívu týkajúcu sa školstva, ukážky najčastejšie sa vyskytujúcich porušení zákonov a negatívnych foriem správania, ako i návody na ich riešenie. Prípady šikanovania sa má od 1. januára zaoberať aj školský ombudsman Martin Maták, riaditeľ nového odboru ministerstva školstva na ochranu práv v regionálnom školstve.

“Kritizuj, ale nehejtuj! Radí kampaň proti nenávisti”

DENNÍK N 15.07.2015: Nenávistné prejavy nepatria do práva na slobodu prejavu, keďže aj toto právo sa musí naplňať tak, aby nezasahovalo do iných ľudských práv, ako napríklad práva na dôstojnosť, česť a dobré meno.

Predbežné výskumné zistenia potvrdzujú, že experti a užívatelia internetu majú rôzne názory na to, ako hejt definovať. Respondenti však popisujú určité argumentačné stratégie, ktoré šíritelia hejtu využívajú. Sú nimi napríklad absencia argumentácie, šírenie dezinformácií, konšpirácií alebo systematický trolling. Dôvodom neraz býva snaha o delegitimizáciu oponenta.

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

CYBERHATE – Nenávisť na internete

Publikácia je stručným sprievodcom problematikou nenávisť šírenou na internete, smerovanou najmä voči rasovým, národnostným, etnickým, sexuálnym a náboženským menšinám. Je primárne určená pre potreby pedagogickej praxe pri vyučovaní spoločensko-vedných predmetov na stredných školách. Publikácia ponúka základné teoretické informácie, ktoré čitateľom pomôžu zorientovať sa v tom, čo problematika cyberhate obnáša, aké sú jej praktické podoby od čias, kedy sa stal internet efektívnym nástrojom aj pre slovenskú krajnú pravicu až po súčasnosť, kedy sa nenávisť obsah na internete šíri aj vďaka mladým študentom.

Publikácia vo svojej praktickej časti sprostredkúva základný náčrt toho, ako sa možno s fenoménom cyberhate vysporiadať. Vysvetľuje v nej základný právny rámec (ktorý je pri cyberhate narušený) a nástroje, ktorými ho možno postihovať. Okrem právnych (sankčných) mechanizmov sa však kladie oveľa väčší dôraz na to, aby bolo študentom sprístupnených čo najviac korektných informácií o menšinách, aby v ich svetle dokázali sami prehodnocovať svoje postoje šírené (nielen) v internetových sieťach.

V štúdiu CYBERHATE nájdete odkazy na ďalšie organizácie, ktoré prevádzkujú online portály v danej problematike:

Ľudia proti rasizmu: www.rasizmus.sk

Web stránka o migrantoch, cudzincoch, multikultúri, Rómoch: www.multikulti.sk

Občan, demokracia a zodpovednosť: www.oa.d.sk

Nadácia otvorenej spoločnosti: www.osf.sk

Amnesty international Slovensko: www.amnesty.sk

Centrum pre výskum etnicity a kultúry: www.cvek.sk

Človek v ohrození: www.clovekvohrozeni.sk

Človek v tísi: www.peopleinneed.sk

Všetko o diskriminácii: www.diskriminacia.sk

Základné mýty a fakty o Rómoch: www.syndromrom.sk

Všetko o migrácii, cudzincoch: www.integration.sk

Bezpečné surfovanie na internete: www.zodpovedne.sk

Práva lesbičiek, gayov, bisexuálov a transgender: www.lesba.sk, www.qcentrum.sk

Práva žien a rodová rovnosť: www.aspekt.sk, www.glosolalia.sk, www.moznostvolby.sk

Citacíny zápis: BIHARIOVÁ, I. 2012. *CYBERHATE – Nenávisť na internete*. Bratislava, 30 s. ISBN 978-80-89149-22-3

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Deklarácia o podpore občianstva a spoločných hodnotách slobody, tolerance a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania

Na národnej, regionálnej a miestnej úrovni:

1. Posilňovať kľúčový prínos, ktorý vzdelávanie prináša pre osobnostný rozvoj, sociálne začlenenie a zapojenie sa, odovzdávaním základných hodnôt a zásad, ktoré tvoria základ našej spoločnosti;

2. Zabezpečovať inkluzívne vzdelávanie pre všetky deti a mladých ľudí, ktoré potláča rasizmus a diskrimináciu z akéhokoľvek dôvodu, podporuje občianstvo a učí ich pochopiť a akceptovať rozdiely v názoroch, presvedčeniach, viere a životnom štýle, pri rešpektovaní právneho štátu, rozmanitosti a rodovej rovnosti;

3. Posilňovať kritické myslenie a schopnosť kriticky myslieť u detí a mladých ľudí a vytvárať si úsudok tak, že predovšetkým v kontexte internetu a sociálnych médií, sú schopní pochopiť realitu, odlíšiť fakty od názoru, rozoznať propagandu a odolať všetkým formám indoktrinácie a nenávisťným prejavom;

4. Bojovať proti geografickej, sociálnej a vzdelávacej nerovnosti, ako aj ďalším faktorom, ktoré môžu viesť k zúfalstvu a vytváraniu živnej pôdy pre extrémizmus tým, že všetkým deťom a mladým ľuďom budú poskytované potrebné vedomosti, schopnosti a kompetencie, nevyhnutné na vybudovanie vlastnej profesionálnej budúcnosti a cesty k úspechu v spoločnosti, s podporou opatrení na zníženie predčasného ukončenia školskej dochádzky a na zlepšenie sociálneho a profesionálneho začlenenia sa všetkých mladých ľudí;

5. Podporovať dialóg a spoluprácu medzi všetkými zúčastnenými stranami v oblasti vzdelávania, najmä rodičov, rodiny a asociačné štruktúry, budovať zmysel detí a mladých ľudí pre iniciatívu a zapojenie sa s cieľom posilniť sociálne väzby, rovnako ako vzbudiť pocit spolupatričnosti;

6. Podporovať učiteľov, aby boli schopní sa aktívne postaviť proti všetkým formám diskriminácie a rasizmu, vychovávať deti a mladých ľudí k mediálnej gramotnosti tak, aby to vyhovovalo potrebám žiakov z rôznych prostredí a aby boli schopní odovzdávať spoločné základné hodnoty pri prevencii a potláčaní rasizmu a intolerancie.

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Deti v sieti

Deti a dospelávajúci sú jednou z najviac ohrozených skupín vo virtuálnom prostredí a zároveň sú tými, pre ktorých sú nové technológie najväčším lákadlom a online svet je ich druhým domovom. Dospelých, rodičov, učiteľov i ostatných pracovníkov s deťmi a mládežou zaujíma odpoveď na otázku, ako postupovať v prevencii týchto rizík. Prvým predpokladom úspešnej prevencie je predovšetkým dostatočná informovanosť. Cieľom tejto publikácie je preto priniesť prehľad hlavných ohrození vo virtuálnom priestore a spôsobov, ako sa pred nimi chrániť.

Každá kapitola sa zameriava na jednu oblasť ohrození vo virtuálnom priestore. V úvode kapitoly autori stručne približujú riziko a vysvetľujú význam pojmov, ktoré súvisia s témou. Ďalej sa venujú podrobnejšiemu opisu rizika a jeho prejavov, so špeciálnym dôrazom na nebezpečenstvá, ktoré predstavuje pre deti a dospelávajúcich. Jednotlivé riziká dokresľujú reálnymi príkladmi zo Slovenska i zahraničia. Nasledujúca časť prináša rady pre učiteľov a rodičov: čo môžu robiť, ak chcú ochrániť svoje deti pred ohrozeniami, na čo je dôležité klásť dôraz a akým spôsobom sa o téme s deťmi rozprávať. V závere kapitoly sa uvádzajú tipy pre deti a dospelávajúcich. Sú to hlavné posolstvá, ktoré by mali odznieť v prevencii, formulované tak, aby boli pre deti zrozumiteľné a prístupné. V publikácii nájdete:

NETOLERANCIANA INTERNETE

- Diskriminácia, rasizmus, xenofóbia, extrémizmus

HRY A GAMBLING

- Zdravotné riziká počítačových hier, nevhodné správanie a násilie, závislosť od hier

INTERNETOVÉ PODVODY

- Riziká online nakupovania, podvody cez internet, hacking, nelegálne sťahovanie z internetu, porušovanie autorských práv

INTERNETOVÉ ZNÁMOSTI

- Zoznamovanie cez internet, stretnutia s neznámymi osobami, grooming, sexuálne zneužitie

KYBERŠIKANOVANIE

- Kybernetické šikanovanie, elektronické šikanovanie, online šikanovanie, kybernetické prenasledovanie, happy slapping

MOBILY

- Riziká pri používaní mobilných telefónov, krádež telefónu, etiketa mobilnej komunikácie, happy slapping

NEVHODNÝ OBSAH NA INTERNETE

- Anorexia a bulímia, sebapoškodzovanie, samovraždy, násilie, drogy, sekty

NEVYŽIADANÝ OBSAH

- Spam, hoax, vírusy, reklama, pop-up, targeting

Citačný zápis: GREGUSOVÁ, M. – DROBNÝ, M. 2013. Deti v sieti – Ako chrániť seba a naše deti na internete. Bratislava, 111 s. ISBN 978-80-970676-6-3

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Dôveruj, ale preveruj!

S narastajúcim vplyvom konšpiračných teórií a extrémistických prejavov medzi mladými ľuďmi má pedagógom a pedagogičkám na stredných školách pomôcť nová publikácia pod názvom „Dôveruj, ale preveruj“. Vydal ju ako súčasť projektu Informovanosťou proti extrémizmu na internete Inštitút ľudských práv (ILP).

Publikácia má 60 strán a okrem troch častí venovaných mládeži obsahuje aj kapitolu pre pedagógov, v ktorej na základe skúseností zo zahraničia prináša návrhy, ako v tejto situácii pracovať so stredoškólakmi. Ako hlavný dôvod pre vznik publikácie autori uvádzajú značný rozmach tzv. alternatívnych médií, ktoré reprezentujú meniace sa prostredie extrémizmu a radikalizácie na Slovensku. Tieto médiá šíria zdanlivo neškodné konšpiračné teórie, pod rúškom ktorých podnecujú nenávisť a otvárajú cestu podpore extrémizmu.

V publikácii okrem iného nájdete:

Nie je to také jednoduché, informácie v médiách nie sú čierno-biele, postavené iba na ľži alebo pravde. Niekedy môžu byť informácie iba skreslené názormi autora, inokedy sa môže jednať o priamu manipuláciu. Aké faktory vplyvajú na objektivitu obsahu médií a ako sa to naučiť rozoznávať rozoberáme v Kapitole 1 na str. 8.

Veľakrát áno, natrafil si pravdepodobne na tzv. hoax, internetom šírenú nepravdivú, bombastickú alebo šokujúcu správu, ktorú často šíria ich autori iba pre zábavu. O tom, ako ich rozoznávať a ako sa pred nimi chrániť, sa dozviete v Kapitole 2 na str. 13.

Áno, máme slobodu prejavu a každý má právo na svoj názor, to však neznamená, že každý má právo na svoje „fakty“. Postupy vedeckého bádania sú zložité, desaťročiami overené systémy, ktorých spoľahlivosť je neustále zdokonaľovaná. Ako rozoznať podvodníkov a šarlatánov na internete a aké nebezpečenstvo predstavujú sa dozviete v Kapitole 2 na str. 19.

Trollovanie je odvodené od anglického slova troll. V internetovom slangu je to anonymný účastník online diskusií alebo blogov, ktorý zámerne píše provokatívne alebo urážlivé príspevky a tak sa snaží narúšať normálnu diskusiu. Viac o tom, ako funguje trollovanie a ako ho rozoznať, sa dozviete v Kapitole 2 na str. 24.

Citačný zápis: KREMPASKÁ, A. – WEISENBACHER, P. 2015. *Dôveruj, ale preveruj!* Bratislava, 48 s. ISBN 978-80-971946-0-4

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Európsky súd pre ľudské práva: Prípadové štúdie Hate speech (revízia 2015)

Judikáty Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré vychádzajú z Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, poskytujú významný prameň pre štúdium nenávistných prejavov a ich právnych dôsledkov s ohľadom na dodržiavanie Európskeho dohovoru. Nakoľko neexistuje vyčerpávajúca definícia hate speech, každý z prípadov je posudzovaný individuálne s ohľadom na vyvažovanie slobody prejavu so závažným podnecovaním nenávisťou. Aplikuje sa Článok 17 (zákaz zneužitia práv) s ohľadom na obmedzenia Článku 10 a 11 (preukázaná hate speech, ktorá však zásadným spôsobom nie je v rozpore so základnými hodnotami Dohovoru, a teda spadá pod slobodu prejavu resp. práva na združovanie). Pre ilustráciu pripájame výňatky z vybraných judikátov:

Féret v. Belgicko (spis 15615/07)

Pán Féret bol belgický poslanec, ktorý počas predvolebnej kampane inicioval letákovú kampaň, v ktorej využil stach z islamifikácie na podnecovanie nenávisť voči moslimskej komunite. V zmysle národnej legislatívy mu bol uložený trest verejnoprospešných prác a zákaz výkonu verejnej funkcie na dobu 10 rokov. Daniel Féret sa obrátil na Európsky súd s odôvodnením, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu. Súd v tejto veci rozhodol, že s ohľadom na závažný dosah vyjadrení pána Féreta došlo k narušeniu práv imigrantskej komunity, a poslancovi teda neprislúcha ochrana podľa Článku 10 Dohovoru.

Gündüz v. Turecko (spis 35071/97)

Pán Gündüz ako člen islamskej sekty v televíznej debate otvorene kritizoval demokraciu a podnecoval verejnosť k prechodu na spravodlivé právo šaría. Bol uznaný vinným z podnecovania nenávisť z dôvodu príslušnosti k náboženskej skupine. Pán Gündüz sa obrátil na Európsky súd, ktorý rozhodol v jeho prospech, nakoľko jeho príslušnosť k danej skupine bola verejne známa a účelom televíznej diskusie bolo reflektovať ich postoje vo svetle celospoločenskej debaty v Turecku na túto tému. V tomto kontexte sa jednalo o zohľadnenie plurality názorov.

Garaudy v. Francúzsko (spis 65831/01)

Roger Garaudy bol odsúdený za popieranie holokaustu v jednej zo svojich publikácií. Pán Garaudy podal podnet na Európsky súd s ohľadom na porušenie svojho práva na slobodu prejavu. Súd jeho podanie zamietol ako neprípustné, nakoľko popieranie zločinov proti ľudskosti popiera základné hodnoty Dohovoru podľa Čl. 17, a teda navrhovateľovi neprislúcha ochrana v zmysle Čl. 10.

Čítačny zápis: Európsky súd pre ľudské práva. 2015. Factsheet – Hate Speech. Štrasburg, 14 s.

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Imigrácia v Európe a na Slovensku

Dôvody, prečo ľudia opúšťajú svoju vlasť, sa dajú rozdeliť do dvoch skupín. Prvou sú tie, ktoré človeka „pritiahnu“ do cudzej krajiny. Najčastejšie lepšie pracovné príležitosti, vzdelanie či zárobok. Druhou zasa tie, ktoré človeka „vyženú“ z domovskej krajiny ako násilie, ozbrojené konflikty, vojny, politické a náboženské prenasledovanie, prírodné katastrofy a z toho vyplývajúca chudoba, hladomor, strach o život seba a rodiny a mnohé ďalšie, ktoré sme v strednej Európe nezažili dlhé desaťročia. Nie je však pravdou, že migranti prichádzajú len do Európy. Najviac utečencov na svete žije v africkom Zimbabwe a prím v žiadostiach o azyl vykazuje India. Utečenci z konfliktných oblastí najčastejšie migrujú do susedných krajín a nemajú žiadnu šancu sa dostať do Európy. Zároveň je pravidlom, že krajinu najmenej opúšťajú tí, ktorí by to najviac potrebovali. Najbezmocnejší, najchudobnejší a chorí nemajú príležitosť a prostriedky alebo by náročnú cestu neprežili. Od roku 1993 je oficiálne zdokumentovaných viac ako 16-tisíc úmrtí utečencov na hraniciach Európskej únie. Európska komisia, resp. jej agentúra pre štatistiky - Eurostat uvádza, že 6,5% populácie Európskej únie (približne 32,5 mil. osôb) sú prisťahovalci z tretích krajín, ktorí nemajú občianstvo krajín EÚ. Z nich až 36, 5% predstavujú ľudia z krajín Európy – čiže Rusi, Ukrajinci alebo obyvatelia Balkánu (najčastejšie krajiny bývalej Juhoslávie). Druhú najpočetnejšiu skupinu (25,2%) tvoria Afričania, za nimi nasledujú prisťahovalci z Ázie (20,9%).

Klišé o cudzincoch na Slovensku

“Cudzinec je človek, ktorý je málo prínosný pre svoje okolie” - Viac ako 62% cudzincov žijúcich u nás pochádza z krajín Európskej únie, USA alebo Južnej Kórei a majú vysokoškolské vzdelanie. Z približného počtu 1000 žiadateľov Slovensko ročne prijme priemerne 15 azylantov. Počet žiadateľov o azyl u nás od roku 2004 značne klesá a zaraďujeme sa na 4. miesto v rebríčku krajín s najmenším počtom prijatých žiadateľov v EÚ.

“Moslimovia prevalcujú Slovensko” - Na Slovensku žije málopočetná moslimská komunita, približne 1500 ľudí. Nezapája sa do verejného či politického života a má len minimálne náboženské požiadavky.

Perličky z výskumu verejnej mienky: Z prieskumu vyplynulo, že až 62% osôb si nevedelo vybaviť meno žiadneho cudzinca žijúceho na Slovensku. Zo zvyšných 38% si väčšina vybavila speváka a herca Ibrahima Maigu.

Citačný zápis: KREMPASKÁ, A. Imigrácia v Európe. Ľudia proti rasizmu. Bratislava, 12 s.

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk

Inštitút pre verejné otázky vydal publikáciu *Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk*. Kniha obsahuje hlasy a pohľady rôznych aktérov na poli integrácie ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku. Miroslava Hlinčíková a Martina Sekulová v texte analyzujú integráciu ľudí s medzinárodnou ochranou v kontexte integračných programov vytvorených štátom, ktoré sú určené na podporu procesu začleňovania tejto skupiny do spoločnosti. V deviatich kapitolách pozorne sledujú reflexie verejných inštitúcií, mimovládneho sektora a utečencov a na ich základe formulujú odporúčania pre každú z oblastí integrácie. Snažia sa tak odpovedať na otázku, ako by sa dal integračný program nastaviť tak, aby mal na každodenný život a integráciu utečencov čo najpozitívnejší vplyv a aby dorovnal ich často ťažké začiatky na Slovensku.

Právny status, teda typ udelenej medzinárodnej ochrany, z ktorého vyplývajú rôzne práva, povinnosti aj miera nezávislosti či možnosti zapájať sa do spoločnosti, zásadne určuje postavenie a možnosti jednotlivca. Jeden z hlavných rozdielov medzi držiteľmi medzinárodnej ochrany (azyly) a doplnkovej ochrany je rozsah stability pobytu. Stabilita pobytu nie je plne garantovaná ani v prípade azylu, pretože v praxi môže byť azyl odňatý. Inštitút azylu je spojený s trvalým pobytom okamžite po udelení a jeho nositeľ môže po štyroch rokoch požiadať o občianstvo SR. Na druhej strane doplnková ochrana zaručuje iba prechodný pobyt – prvýkrát je priznávaná na jeden rok.

Integračné služby poskytujú prostredníctvom projektov financovaných z eurofondov v spolupráci s Migračným úradom občianske združenie Marginal a Slovenská katolícka charita. Obe organizácie zastrešovali značne široký obsah aktivít: vyplácanie finančného príspevku (na ubytovanie, základné životné výdavky), sociálnu prácu (pracovné poradenstvo, sprevádzanie na úradoch, komunikácia o perspektívach), psychologické poradenstvo, právne poradenstvo a istú časť tvorili aj voľnočasové aktivity.

Publikácia obsahuje aj kapitoly venované prístupu k bývaniu, širšiemu rámcu ekonomickej integrácie, otázke sociálneho zabezpečenia, problematike znalosti slovenčiny, sociálnym väzbám, kultúrnej integrácii ako aj celkovému hodnoteniu integračnej politiky.

Citačný zápis: HLINČÍKOVÁ, M. – SEKULOVÁ, M. et. al. 2015 Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk. Inštitút pre verejné otázky: Bratislava, 181 s. ISBN 978-80-89345-52-6

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Manuál Bookmarks

Tento manuál bol navrhnutý tak, aby podporil aktivity kampane Rady Európy "Bez nenávisťi" v cieľovej skupine mladých ľudí vo veku 13 - 18 rokov. V úvode nájdete informácie o kampani - jej štruktúru, prácu národných výborov, online platformu, hate speech watch, európske akčné dni a dostupné vzdelávacie nástroje.

Metodická časť manuálu je tematicky rozdelená na podkapitoly ľudské práva, sloboda prejavu, rasizmus a diskriminácia, kyberšikana, súkromie a bezpečnosť, mediálna gramotnosť, stratégie online kampaní a účasť na demokratickom živote. Krátky opis vybraných aktivít je pripojený nižšie.

Originálny názov	Popis	Level	Čas
A day in court	Simulácia sporu pred Európskym súdom pre ľudské práva	4	120
A new mosque	Simulácia online debaty k výstavbe mešity v kresťanskom meste	4	180
Checking the facts	Účastníci hrajú výskumníkov pre politickú stranu v otázke homofóbie. Posudzujú relevantnosť informácií a navrhujú stratégie.	4	60
Clash of freedoms	Simulácia sporu dvoch komunit s odlišnými názormi na slobodu prejavu.	4	120
Cyberbullying	Brainstorming reakcií na kyberšikana a ich zatriedenie do klastrov.	1	45
Group X	Skupinová práca zameraná na situácie, ktorým čelí rómska komunita z pohľadu ľudských práv	4	60
Play it again	Rolová hra zameraná na opakovanie scenárov šikany za účelom dosiahnutia rôznych výstupov.	2	60
Reading the rules	Skupinová práca na posúdení pravidiel používania webstránky a možného nahlasovania nevhodného obsahu, najmä v kontexte nástrojov webu 2.0.	3	60
Roots and branches	Skupinová práca na identifikovaní príčin a dôsledkov hate speech.	2	45

Citačný zápis: KEEN, E. – GEORGESCU, M. 2014. *Bookmarks*. Rada Európy: Štrasburg, 190 s. ISBN 978-92-871-7840-4

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Manuál Rady Európy o nenávisťnom vyjadrovaní

Vlastný autorský text sa opiera o interpretáciu práv a povinností v zmysle Článku 10 Európskeho dohovoru. Zámerom autora je identifikovať parametre, na základe ktorých je možné odlišiť nenávisťné prejavy za hranicou slobody prejavu od tých, ktoré napriek svojej nenávisťnej povahe spoločnosť musí akceptovať ako súčasť pluralitných názorov. V práci sa autor opiera o pramene práva OSN, RE, OECD a EÚ.

Prvá fiktívna prípadová štúdia sa zameriava na právo na združovanie a právo slobody prejavu súvisiace so založením organizácie na ochranu obyvateľstva pred imigrantmi, ktorá svojimi aktivitami podnecuje neznášanlivosť, labelizuje cudziu komunitu a podniká kroky smerujúce k ich vyčleneniu zo spoločnosti (pozri aj judikáty W.P. v. Poľsko, spis 42264/98 a Seurot v. Francúzsko, spis 57383/00).

Nasledujúca case study pojednáva o prípade šírenia karikatúr kritizujúcich integráciu minority, ktorá je známa snahou o získanie nezávislosti. Zohľadňuje sa pritom obsah karikatúr, širší rámec (separatizmus), osoba (jedná sa o šéfredaktora novín), diseminačný dopad (náklad novín) a rozsudok národného súdu (odôvodnenie a trest). Pozri aj Ergin v. Turecko, spis 50691/99.

Ďalšie prípadové štúdie smerujú do oblastí sexuálne explicitných motívov súčasného umenia v kontexte vystavenia expozície v silne religióznej mestskej časti a odvysielania neznášanlivých názorov voči utečencom v diváckej diskusii národnej televízie.

V každom z prípadov je popísané uplatniteľné právo a čitateľovi je priblížený proces posudzovania všetkých aspektov problematiky.

Citáčný zápis: WEBER, A. 2009. Manual on hate speech. Rada Európy: Štrasburg, 104 s. ISBN 978-92-871-6614-2

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Mapovanie projektov proti nenávisťnému vyjadrovaniu

Mapping study britského Institute of Human Rights, vypracovaná pre Radu Európy, prichádza s prehľadom národných inštrumentov boja s hate crimes. Okrem štatistík podaní na vnútroštátne súdy mapuje rozličné hate sites (napr. stormfront), hate games (ako napr. Border Patrol), social networking sites (SNS) a nenávisťnú hudbu (analyzovná je pieseň "Splatterday, Nigger Day").

V druhej časti predstavuje alternatívne stratégie a poukazuje na úspešné medzinárodné iniciatívy (INHOPE - International Association of Internet Hotlines, Stand up to Hate, Stop Racism and Hate Collective, Tolerant Youth Association - TJA ako aj kanadskú The Media Awareness Network - MNet). Táto organizácia je autorom edukačných hier CyberSense and Nonsense (príbeh troch cyberpigs, ktoré prechádzaním levelov odhaľujú prácu a kritické narábanie s informáciami a získavajú tak cenné poznatky z netikety). Hra Allies and Aliens predstavuje základy skresľovania údajov, šírenia dezinformácií a ozrejmuje účelové techniky propagandy.

Z príkladov dobrej praxe možno poukázať na dvojročný slovinský projekt "Safer Internet Plus Programme", ktorý v rokoch 2008 - 2010 priniesol zaujímavé zistenia. Hracie karty ako nástroj na výchovu 7-16 ročných mládežníkov o základných pravidlách bezpečnosti využil bulharský 'The Applied Research and Communications Fund', o čom sa tiež môžete dočítať v predmetnej publikácii.

Na prácu s obeťami hate speech sa zamieraval indický projekt organizácie Centre for Cyber Victim Counselling, zatiaľ čo švajčiarska iniciatíva "Internet Streetworking" si dala za cieľ priamu konfrontáciu s hejtermi.

Na nadnárodnej úrovni možno spomenúť sieť INACH (International Network Against Cyber Hate), InSafe a ENACSO (European NGO Alliance for Child Safety Online).

Citačný zápis: INSTITUTE OF HUMAN RIGHTS. 2012. Mapping study on projects against hate speech online. Rada Európy: Štrasburg, 57 s.

Doplnené a aktualizované vydanie 2014: Starting points for Combating hate speech online

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

NeHejTuj

NEHEJTUJ.sk je multimediálny projekt určený do slovenských základných a stredných škôl, ale aj do iných štátnych i súkromných inštitúcií pracujúcich s deťmi a mládežou. Výstupom projektu je metodická príručka a dvoj-DVD s výberom filmov slovenskej aj zahraničnej produkcie na témy netolerancie.

Cieľom projektu je vzdelávanie prostredníctvom faktov a emócií. Všetko, čo sa učíme len pomocou strohých informácií sa nás bytostne netýka. Čísla, štatistiky či ponaučenia z klasických učebníc nedokážu nahradiť stretnutie s ľuďmi, ktorí na vlastnej koži zažili diskrimináciu, xenofóbiu či šikanovanie. Takouto osobou môže byť úplne neznámy človek, dokonca herec či animovaná postavička. Nahliadnutie do pocitov človeka prináša nové poznanie. To všetko dokáže urobiť s našimi citmi film, dokumentárny, hraný či animovaný. Filmy vybrali profesionáli z oblasti audiovizuálnej tvorby v spolupráci s odborníkmi na tému nenávisných prejavov, s novinármi a pedagógmi, so Slovenským filmovým ústavom a organizátormi filmového festivalu o ľudských právach Jeden svet. Každý film reprezentuje jednu z tém nenávisť. Súčasťou DVD je aj metodická príručka, ktorá opisuje všetky filmy a navrhuje postupy, ako jednotlivé témy deťom a mládeži priblížiť. Ku každému filmu sú pripravené otázky, na ktoré študenti odpovedia pred jeho pozretím, bez toho aby sa čokoľvek o problematike filmu dozvedeli.

V príručke nájdete témy:

- Národnostná neznášanlivosť - maďarská problematika (slovenský dokumentárny film Hodina dejepisu, 57 min., 2013)
- Xenofóbia (český hraný film HAKA, 39 min., 2012)
- Rómska problematika (slovenský dokumentárny film Vydenci, 26 min., 2011)
- Rasizmus (slovenský detský animovaný shot Biele ovce, 3 min., 2012)
- Domáce násilie (český dokumentárny film To všetko z lásky, 28 min, 2004)
- Antisemitizmus (slovenský dokumentárny film Hlasy tých, čo prežili, 16 min., 2012)
- Rodová diskriminácia (slovenský film Diskriminácia sa ma (do)týka, 12 min., 2012)
- Kyberšikanovanie (americký hraný film Cyberbully, 87 min., 2011)
- Homofóbia (slovenský film Diskriminácia sa ma (do)týka, 12 min., 2012)
- Ľudia bez základných práv (český seriál Andrea za hranicou, 26 min., 2013)

Citacíny zápis: GREGUSOVÁ, M. - DROBNÝ, M. - MILO, D. 2013. NeHejTuj. eSlovensko o.z.: Bratislava, 82 s. ISBN 978-80-970676-8-7

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Nenásilná transformácia konfliktov

Manuál o transformácii konfliktov je výsledkom práce konzorcium viacerých organizácií. Ich cieľom bolo identifikovať, syntetizovať, doplniť a sprístupniť transformáciu konfliktov trénerom v európskej perspektíve. Projekt pozostával zo sady tréningov trénerov a vytvorenia manuálu. Jednotlivé stretnutia sa konali na Slovensku, v Rumunsku, v Taliansku, v Švajčiarsku a v Nemecku v rokoch 2005 a 2006. Celý projekt bol ambicióznou a náročnou iniciatívou s mnohými rôznorodými rozmermi.

Prvá kapitola smeruje čitateľa k porozumeniu konfliktu (definícia, príčiny, kultúra, dimenzie násilia, dynamika a eskalácia konfliktu) a je doplnená o cvičenia uvedomenia si konfliktu, osobného porozumenia konfliktu, rozlišovania foriem násilia a simuláciu eskalácie konfliktu s využitím 9 úrovní podľa F. Glasa.

Kapitola analýza konfliktov približuje príčiny (štrukturálne faktory, udalosti, spúšťače, nové faktory), aktérov (ich záujmy, ciele, pozície, kapacity a vzťahy) a dynamiku (best case a worst case scenarios, status quo scenár). Je doplnená o návod grafickej vizualizácie vzťahov aktérov a viackrokový model definovania konfliktu, identifikácie aktérov a hodnotenia ich angažovanosti. Ďalšou metódou je ABC trojuholník (správanie, postoj, kontext), ktorý umožňuje analyzovať, ako sa tieto faktory vzájomne ovplyvňujú a prepojiť ich s potrebami a obavami každej strany.

Kapitola rámec pre transformáciu konfliktov využíva schému Diany Francis, ktorá opisuje štádiá a procesy, cez ktoré bude zvyčajne potrebné prejsť, ak sa má situácia útlaku, s extrémnou nerovnováhou moci, transformovať na skutočne pokojnú atmosféru.

Autori medzi typy transformácie konfliktov zaraďujú kontextovú a štrukturálnu transformáciu, transformáciu aktérov, problémov a osobnú transformáciu. Nenásilnú transformáciu umožňujú práve priame akcie, monitoring, kampane a lobing. Ku každej téme je priradená aj metodická pomôcka na vedenie školiacich aktivít.

Citačný zápis: MISCHNICK, R. 2007. Nenásilná transformácia konfliktov. PDCS: Bratislava, 162 s.

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Nie som rasista, ale...

Publikácia „Nie som rasista, ale..“ je reakciou na verejný antirómsky diskurz, častokrát živený práve nedostatočnou znalosťou dôležitých dát a súvislostí o rómskej menšine. V diskusii o Rómoch sa verejnosť čoraz viac homogenizuje vo svojich neznášateľných postojoch, pričom tieto postoje nevychádzajú primárne z rasovej nenávisťi, ale skôr z nedostupnosti korektných údajov, potrebných na vytváranie vyváženého obrazu o Rómoch. Tomu trendu nepomáha ani tendenčná a bulvarizujúca medializácia rómskeho etnika, v dôsledku ktorej sa umocňuje jednostranné videnie Rómov ako problematickeho, neprispôsobivého či zaostaleho etnika. Ambíciou publikácie je reagovať na rôzne zjednodušujúce pohľady a tradované mýty, a to spôsobom, že k jednotlivým mýtom ponúka merateľné a overiteľné, no napriek tomu málo známe, fakty.

Pripájame ukážku vyvrátených mýtov:

“99% Rómov žije v chatrčiach v dedinských osadách alebo v rozbitých bytovkách v mestských getách. Možno nejakých pár svetlých výnimiek dokáže žiť integrovane.”

V skutočnosti - podľa výsledkov terénneho prieskumu, ktoré popisuje Atlas rómskych komún - žije až 60 % všetkých Rómov na Slovensku integrovane - v rozptyle s majoritným obyvateľstvom, mimo osád a get. Ani o zvyšných 40%-tách nemožno vysloviť, že bývajú v pozlätaných domčekoch v osadách. Táto 40%-tná časť sa totiž ďalej člení na komunity žijúce na okraji miest, na separované vidiecke osídlenia a ďalej na segregované osady. Najnovšie výsledky prieskumu realizovaného UNDP z roku 2010 – 2011 vyčísľujú, že len 16% rómskych domácností žije v neštandardných obydlíach a príbytkoch.

“Rómovia rodia deti preto, aby dostali viac dávok”

Proti tejto téze stojí fakt, že niektoré dávky - ktorých výška sa odvíja od počtu členov domácnosti – sa nezvyšujú priamo úmerne zvyšovaniu počtu detí. Príkladom je dávka v hmotnej núdzi: rodine, ktorá má jedno až štyri deti, prináleží táto dávka v sume 157,60 EUR. Akonáhle má rodina viac ako štyri deti, dávka sa síce zvýši o cca 50 EUR, ale to je zároveň aj jej maximálny strop.

Citačný zápis: BIHARIOVÁ, I. Nie som rasista, ale... Ludia proti rasizmu: Bratislava, 16 s.

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Nová integračná politika SR

Jednotná integračná politika voči cudzincom je jednou z aktuálnych a očakávaných priorít zo strany orgánov EÚ. Cieľom politiky je priblížiť občanom SR právne postavenie dlhodobo a legálne žijúcich cudzincov na území SR, v súlade s princípmi Spoločných základných zásad integrácie prisťahovalcov v krajinách EÚ. Keďže ide o prierezovú tému v rámci viacerých rezortov, predstavuje Integračná politika systematický rámec politik, ktorých cieľom je zabezpečiť realizáciu opatrení na zefektívnenie procesu integrácie cudzincov.

Integračná politika v rámci spoločnosti má aj preventívny význam, keďže v rámci cieľov a opatrení sú identifikované preventívne nástroje pri predchádzaní rizík vzniku ekonomicky, sociálne a kultúrne rozdelenej spoločnosti, ako aj vzniku uzatvorených a exkludovaných komunit migrantov za predpokladu dodržiavania právnych predpisov SR, EÚ a medzinárodnoprávných noriem. Zároveň sa vychádza aj z dôrazu na regionálnu a lokálnu úroveň, nakoľko samosprávy napomáhajú integrácii cudzincov a vytvárajú sociálnu súdržnosť medzi rôznymi komunitami a majoritnou spoločnosťou.

Na dokument nadväzuje Akčný plán Integračnej politiky Slovenskej republiky v podmienkach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na roky 2014 – 2016.

Prieskum Rady Európy

Prieskum Rady Európy bol realizovaný na vzorke 1274 respondentov, z ktorých je 29% online takmer nepretržite, 36% v intervale 5 - 8 hodín denne a 32% 2 - 4 hodiny denne. 78% opýtaných sa už stretlo s hate speech, ktorá bola (podľa frekvencie odpovedí) najviac zameraná na LGBTI, moslimov, migrantov, menšiny a Rómov.

Z uvedeného počtu sa vždy s hate speech stretáva 6%, bežne 37% respondentov, niekedy 45% a zriedkavo 12%. Pri takomto strete sa viac ako 60% cíti nahnevane, z pocitov ďalej nasleduje nepokoj, odhodlanie k akcii, bezbrannosť a ohrozenie.

Reakcie opýtaných sa líšia, počet tých, ktorí hate speech ignorujú sa takmer vyrovnal tým, ktorí ju nahlásia internetovému providerovi. Za výrazný možno považovať fakt, že 69% zapojených Európanov nevie, kde môže hľadať pomoc (údaj z roku 2013).

ŠTÚDIE, ANALÝZY A MANUÁLY

Prieskum Rady mládeže Žilinského kraja

Prieskum na vzorke 780 respondentov, realizovaný Radou mládeže Žilinského kraja potvrdil, že 53% z mladých ľudí, ktorí sa už stretli s nenávisným vyjadrovaním (92%), boli niekedy aj jeho terčom. Iba 14% opýtaných pozná nástroj / organizáciu, na ktorú sa v takom prípade môže obrátiť.

Internet sa javí ako primárnym zdrojom informácií pre rast radikalizácie, ako aj miestom šírenia nenávisných prejavov, čo v prieskume potvrdilo 58% respondentov (odpoveď „stretávam sa často“) a 36% („stretávam sa občas“).

Mladí ľudia označili za dôvody podnecujúce hate speech najmä odlišnú sociálnu situáciu, sexuálnu orientáciu a národnosť. Za vyvstávajúce vzdelávacie potreby označili schopnosti reagovať na odlišné názory, pomôcť obetiam a predchádzať nenávisnému vyjadrovaniu.

Rozpoznávanie politického extrémizmu na Slovensku

CENAA predstavuje publikáciu „Rozpoznávanie politického extrémizmu na Slovensku“, ktorej autorom je Miroslav Mareš a ktorá analyzuje najnovšie trendy súvisiace s rôznymi formami prejavov extrémizmu a radikalizmu v Slovenskej republike.

Príručka je určená nielen pracovníkom štátnej správy, vrátane príslušníkov policajného zboru, s cieľom rozšíriť ich vedomosti o súčasných trendoch pravicového, ľavicového a etnicko-separatistického extrémizmu, ale využiteľná je aj pre oveľa širšiu cieľovú skupinu pracovníkov mimovládnej sféry či novinárov, ktorí sa téme venujú alebo s problematikou extrémizmu často prichádzajú do kontaktu v rámci výkonu svojho povolania. Publikácia zároveň obsahuje prehľad najčastejšie používanej symboliky spolu s jej detailným popisom či historickým kontextom.

Z dôvodu ochrany duševného vlastníctva nie je dostupná ukážka ani online verzia publikácie.

NÁSTROJE A ODPORÚČANIA

Radicalisation Awareness Network (RAN)

Sieť na zvyšovanie povedomia o radikalizácii zoskupuje popredných odborníkov a ľudí z praxe do ôsmich pracovných skupín, ktoré sa zaoberajú prácou polície a presadzovaním práva, výpoveďami obetí terorizmu, internetom a sociálnymi médiami, prevenciou, odstraňovaním radikalizácie, väzenskými a nápravnými službami, zdravím a vnútorným a vonkajším rozmerom problematiky. Pracovné skupiny vypracovali 15 odporúčaní v troch hlavných oblastiach: skúsenosti a znalosti získané miestnymi aktérmi v boji proti násilnému extrémizmu, úloha diaspór v boji proti násilnému extrémizmu a komunikácia a šírenie nenávisných správ prostredníctvom internetu.

Na ochranu občanov pred týmito hrozbami je potrebný prístup, ktorý zahŕňa široký okruh partnerov na miestnej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni i na úrovni EÚ. Komisia navrhuje podporiť úsilie členských štátov o riešenie radikalizácie zameraním sa na týchto 10 oblastí opatrení:

Vypracovanie komplexných národných stratégií. Členské štáty by mohli vytvoriť primerané rámce, ktoré by zapojili mimovládne organizácie, pracovníkov v prvej línii, bezpečnostné služby a odborníkov v danej oblasti, na uľahčenie vytvorenia opatrení na účinnejšie zabránenie násilnému extrémizmu a terorizmu.

Vytvorenie európskeho znalostného centra v budúcom roku, ktorého úlohou by bolo vypracovať a šíriť osvedčené postupy a utvárať výskumný program. Bude nápomocné pre tvorcov politik na vnútroštátnej a miestnej úrovni i na úrovni EÚ a koordinovať iniciatívy v oblasti predchádzania radikalizácii v EÚ aj mimo nej. Komisia vyčlení v období 2014 – 2017 20 miliónov EUR na toto znalostné centrum a ďalšie preventívne a centrálné riadené činnosti vrátane činností siete RAN a podpory pre programy zamerané na výstupné stratégie v členských štátoch.

Nadviazanie na prácu **siete na zvyšovanie povedomia o radikalizácii (RAN)** s cieľom posilniť jej úlohy a zabezpečiť, aby dokázala na žiadosť členských štátov poskytovať praktické usmernenia.

Vypracovanie a uľahčenie **odbornej prípravy pre odborníkov v prvej línii**, ktorí pracujú s rizikovými jednotlivcami alebo skupinami, ktorá bude určená nielen pracovníkom orgánov presadzovania práva a väzenskému personálu, ale aj napr. sociálnym pracovníkom, vychovávateľom a zdravotníckym pracovníkom, a prostredníctvom ktorej lepšie pochopia proces radikalizácie a spôsoby, ako naň reagovať.

NÁSTROJE A ODPORÚČANIA

Poskytnutie programov na **podporu demobilizácie a deradikalizácie pre členov extrémistických skupín** („výstupné stratégie“) v každej krajine EÚ. Takéto programy nie sú napriek svojej účinnosti v súčasnosti k dispozícii v prevažnej väčšine členských štátov EÚ. Takéto činnosti sa často najlepšie vykonávajú v spolupráci s niekoľkými subjektmi z jednotlivých sektorov, najmä s rodinami a členmi komunit blízkyh násilným extrémistom. Komisia poskytuje na požiadanie usmernenia pre vypracovanie výstupných stratégií a prípravu odbornej prípravy pre miestnych odborníkov zapojených do práce týkajúcej sa výstupných stratégií.

Užšia spolupráca s občianskou spoločnosťou a súkromným sektorom pri **riešení internetových hrozieb**. Extrémistický materiál a propaganda sú ľahko dostupné na internete cez diskusné stránky, sociálne médiá, blogy atď. Musí sa však urobiť viac než len zakázať alebo odstraňovať nelegálny materiál, a zahrnúť aj vypracovanie posolstiev, ktoré sú protiargumentáciou na vyvrátenie extrémistických názorov. Komunitné skupiny, občania, obeť a bývalí extrémisti môžu sprostredkovať silný odkaz. Komisia navrhuje vytvoriť fórum s kľúčovými subjektmi v príslušnom odvetví s cieľom diskutovať o príležitostiach na užšiu spoluprácu a podporuje vypracovanie a šírenie príbehov s protiargumentáciou.

Príspevok obetí. Svedectvo obetí je mocným nástrojom predchádzania radikalizácii a deradikalizácie, ale len pod podmienkou, že nemajú problém vyrozprávať svoj príbeh a že budú pri tom náležite podporení. Komisia bude podporovať skupiny a siete obetí, okrem iného prostredníctvom financovania projektov, s cieľom uľahčiť komunikačné aktivity a zvýšiť povedomie.

Podnietenie kritického myslenia medzi mladými ľuďmi o extrémistických odkazoch. Vzdelávanie a práca s mládežou sú kľúčovými oblasťami, ktoré môžu mladým ľuďom pomôcť kriticky myslieť o extrémistických názoroch a vyjadreniach a odhaliť trhliny takejto propagandy. Komisia podporí miestne komunity a skupiny pracujúce s bývalými násilnými extrémistami a ich obeťami, keďže vedia najlepšie opísať napríklad skutočnosti vojny a výcvikové tábory teroristov.

Posilnenie výskumu trendov v radikalizácii. EÚ bude naďalej financovať výskum, ktorý sa bude zaoberať tým, prečo a ako sa ľudia radikalizujú alebo deradikalizujú, a aké úlohy zohrávajú napríklad ideológie, internetové techniky náboru a rolové vzory.

Zbierka koncepcií a postupov RAN pre predchádzanie radikalizácii obsahuje aj prípadové štúdie, Slovensko je zastúpené projektom CENAA "Extrémizmus ako bezpečnostná hrozba gemerského regiónu".

O RADE MLÁDEŽE ŽILINSKÉHO KRAJA

Rada mládeže Žilinského kraja je strešnou organizáciou detských a mládežníckych združení, parlamentov mladých, žiackych a študentských školských rád a neformálnych skupín mladých ľudí zo Žilinského kraja. Vznikla ako občianske združenie v roku 2001.

Cieľom Rady mládeže Žilinského kraja je obhajovať záujmy mladých ľudí vo všetkých oblastiach života, formou poskytovania servisu, vzdelávania a poradenstva; advokáciou, prezentáciou príkladov dobrej praxe, podporou dobrovoľníctva, obhajobou záujmov zamestnanosti mladých ľudí a ich bývania, preventívnymi aktivitami, podporou participácie mladých ľudí na živote obcí a škôl, rozvojom mládežníckych lídrov, výchovou k dodržiavaniu ľudských práv a podieľaním sa mladých ľudí na živote znevýhodnených skupín obyvateľstva.

V oblasti predchádzania nenávisných prejavov a boja s radikalizáciou mládeže v rokoch 2014 - 2015 RMŽK realizovala tri nosné projekty, ktorých výstupmi bolo 71 vyškolených lektorov a multiplikátorov výchovy k dodržiavaniu ľudských práv, 73 uskutočnených workshopov v téme bez nenávisného vyjadrovania pre 2 758 študentov základných a stredných škôl, ako aj 17 školení a 43 workshopov v téme participácia a aktívne občianstvo ako nástroj prevencie pre spolu 246 mladých ľudí. Vzdelávacie aktivity boli doplnené nástrojmi online kampane, follow-up projektami účastníkov, konferenciou a tvorbou informačných brožúr.

Zostavil: Dean Reš

Grafická úprava: Petra Poklonová

Náklad: 100 ks

Tlač : Tlačiareň Kubík s.r.o.

Rok vydania 2016

Vydala: Rada mládeže Žilinského kraja

Táto publikácia bola vydaná s podporou
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.
